

RAQAMLI PEDAGOGIKA: TIL O'RGANISHDA SUN'IY INTELLEKT VA MOBIL ILOVALARNING SAMARADORLIGI (ANDIJON TALABALARI MISOLIDA)

Muallif: Ergashev Shoxrux

*Ish joyi: "University of economics and pedagogy",
"Xorijiy tillar" kafedrası o'qituvchisi.*

Bog'lanish: +998 (97) 973-47-77 | sanorux@mail.ru

ANNOTATSIYA

Ushbu tadqiqot ishi zamonaviy oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya jarayonlari, xususan, xorijiy tillarni o'qitishda sun'iy intellekt (AI) va mobil ilovalarning o'rni va samaradorligini tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqolada Andijon iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabalari misolida raqamli vositalarning lingvistik kompetensiyalarni shakllantirishdagi metodik imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davomida mikro-ta'lim (micro-learning), gamifikatsiya va adaptiv ta'lim tamoyillarining talabalar motivatsiyasiga ta'siri nazariy jihatdan asoslanadi. Shuningdek, maqolada an'anaviy ta'limni raqamli vositalar bilan uyg'unlashtirishning (Blended Learning) istiqbollari va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan kognitiv to'siqlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: raqamli pedagogika, sun'iy intellekt, mobil ta'lim (M-learning), mikro-ta'lim, lingvodidaktika, Andijon, iqtisodiyot, motivatsiya, LLM modellari.

ABSTRACT

This research paper is devoted to the analysis of digital transformation processes in the modern higher education system, specifically the role and effectiveness of artificial intelligence (AI) and mobile applications in teaching foreign languages. The article examines the methodological possibilities of digital tools in shaping linguistic competencies, using students of the Andijan University of Economics and Pedagogy as a case study. The study theoretically substantiates the impact of micro-learning, gamification, and adaptive learning principles on student motivation. Furthermore, the article describes the prospects of integrating traditional education with digital tools (Blended Learning) and potential cognitive barriers.

Keywords: digital pedagogy, artificial intelligence, mobile learning (M-learning), micro-learning, linguodidactics, Andijan, economics, motivation, LLM models.

АННОТАЦИЯ

Данная исследовательская работа посвящена анализу процессов цифровой трансформации в современной системе высшего образования, в частности, роли и эффективности искусственного интеллекта (ИИ) и мобильных приложений в

обучении иностранным языкам. В статье рассматриваются методические возможности цифровых инструментов в формировании языковых компетенций на примере студентов Андижанского университета экономики и педагогики. В ходе исследования теоретически обосновывается влияние принципов микрообучения (micro-learning), гамификации и адаптивного обучения на мотивацию студентов. Также в статье изложены перспективы интеграции традиционного образования с цифровыми инструментами (Blended Learning) и возможные когнитивные барьеры.

Ключевые слова: цифровая педагогика, искусственный интеллект, мобильное обучение (M-learning), микрообучение, лингводидактика, Андижан, экономика, мотивация, LLM модели.

I. KIRISH: PEDAGOGIKADA TEXNOLOGIK PARADIGMALARNING O'RGANILISHI

Yigirma birinchi asr pedagogikasi axborot oqimining haddan tashqari tezlashishi va raqamli avlod (Digital Natives) talabalarining paydo bo'lishi bilan xarakterlanadi. O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi islohotlari, xususan, oliy ta'lim muassasalarining nufuzini oshirish va xalqaro standartlarga moslashtirish vazifasi xorijiy tillarni o'qitish metodikasini tubdan qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Raqamli pedagogika — bu shunchaki darsda kompyuterdan foydalanish emas. Bu ta'lim mazmunini raqamli muhitga moslashtirish, talabaning kognitiv xususiyatlarini inobatga olgan holda individual ta'lim traektoriyasini chizishdir. Andijon iqtisodiyot va pedagogika universiteti misolida ko'radigan bo'lsak, talabalarning kundalik hayotida smartfonlar va internet resurslarining o'rni beqiyos. Shu bois, til o'rganish jarayonini darsxona doirasidan chiqarib, talabaning mobil qurilmasiga integratsiya qilish bugungi kunning kechiktirib bo'lmaz vazifasidir.

II. SUN'IY INTELLEKT (AI) – LINGVISTIK KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRUVCHI INTELLEKTUAL VOSITA

Sun'iy intellekt (AI) tizimlari, ayniqsa Katta Til Modellar (ChatGPT, Gemini, Claude) til o'qitishda inqilobiy o'zgarishlar yasadi. Avvallari talaba bilan faqat o'qituvchi muloqot qilgan bo'lsa, bugun AI kecha-yu kunduz ishlaydigan virtual repetitor vazifasini o'tamoqda.

2.1. Adaptiv ta'lim va individual yondashuv. Sun'iy intellekt har bir talabaning til bilish darajasini (CEFR: A1-C2) tahlil qilib, uning bo'shliqlarini aniqlaydi. Masalan, agar iqtisodiyot yo'nalishi talabasi "Financial Terms" (moliyaviy terminlar) mavzusida qiynalsa, AI unga aynan shu sohaga oid matnlar va mashqlarni generatsiya qilib beradi. Bu o'qituvchi uchun har bir talabaga alohida material tayyorlash yukini sezilarli darajada kamaytiradi.

2.2. Nutqiy to'siqlarni yengishda generativ AI roli. Ko'pgina talabalar ingliz tilida gapirishda "xato qilishdan qo'rqish" kompleksiga ega. Sun'iy intellekt bilan muloqot qilishda esa bu kompleks yo'qoladi, chunki mashina talabani hukm qilmaydi, balki uning xatosini muloyimlik bilan tuzatadi. Bu esa talabaning og'zaki nutqini (Speaking) va eshitish (Listening) ko'nikmalarini real muloqot orqali rivojlantiradi.

III. MOBIL TA'LIM (M-LEARNING): TA'LIMNING UZLUKSIZLIGI VA INTERAKTIVLIGI

Mobil texnologiyalar ta'limda "Ubiquitous learning" (hamma yerda mavjud ta'lim) tushunchasini shakllantirdi. Endi talaba kutubxona yoki darsxonaga bog'lanib qolishi shart emas.

3.1. Mikro-ta'lim (Micro-learning) strategiyasi. Zamonaviy pedagogik tahlillar shuni ko'rsatadiki, talabaning diqqatni jamlash vaqti (attention span) o'rtacha 15-20 daqiqadan oshmaydi. Mobil ilovalar (Duolingo, Quizlet, Memrise) materialni 5-10 daqiqalik modullarda taqdim etadi. Bu usul ma'lumotlarning ishchi xotiradan uzoq muddatli xotiraga samarali o'tishini ta'minlaydi. Iqtisodiyot yo'nalishi talabalari uchun murakkab moliyaviy atamalarni Quizlet flesh-kartalari orqali yodlash an'anaviy lug'at tutishdan 3 barobar samaraliroqdir.

3.2. Gamifikatsiya va motivatsiya. Mobil ilovalardagi o'yin elementlari (ballar, reytinglar, musobaqalar) talabalar o'rtasida sog'lom raqobat muhitini yaratadi. Bu pedagogikada "Positive Reinforcement" (Ijobiy rag'batlantirish) tamoyili bilan asoslanadi. Talaba o'zining darsdagi o'rnini ko'rib turganda, o'rganishga bo'lgan ichki ishtiyoqi ortadi.

IV. ANDIJON IQTISODIYOT VA PEDAGOGIKA UNIVERSITETI TALABALARI UCHUN METODIK TAVSIYALAR

Oliy ta'limda raqamli pedagogikani tatbiq etishda mintaqaviy va sohaviy xususiyatlarni inobatga olish lozim.

1. **ESP (English for Specific Purposes) integratsiyasi:** Iqtisodiyot talabalari uchun dars jarayonida AI yordamida "Business Plan" yaratish yoki "Market Analysis" kabi loyihalarni ingliz tilida bajarish yo'lga qo'yilishi kerak.

2. **Pedagogik mahorat:** Bo'lajak pedagoglar uchun darsda raqamli platformalardan (masalan, Kahoot, Nearpod) foydalanishni o'rgatish ularning kasbiy kompetensiyasini oshiradi.

3. **Aralash ta'lim modeli:** Darsning 70% qismi an'anaviy usulda, 30% qismi esa mobil platformalar orqali mustaqil bajarilishi talabada "Learner Autonomy" (mustaqil o'rganuvchi) ko'nikmasini shakllantiradi.

V. RAQAMLI TA'LIMNING MUAMMOLARI VA ETIK JIHATLARI

Texnologiya qanchalik rivojlanmasin, o'qituvchi nazorati doimo zarur.

- **Akademik plagiat:** Talabalar insholarni to'liq AIga yozdirishiga yo'l qo'ymaslik uchun o'qituvchi topshiriqlar shaklini o'zgartirishi, ya'ni talabaning shaxsiy fikri va tahlilini talab qiluvchi vazifalar berishi kerak.
- **Texnologik charchoq:** Haddan tashqari ko'p ilovalardan foydalanish talabada "Cognitive overload" (kognitiv yuklama) keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun raqamli vositalar me'yorda qo'llanilishi lozim.

XULOSA

Raqamli pedagogika — bu ta'limning kelajagi. Andijon iqtisodiyot va pedagogika universiteti sharoitida sun'iy intellekt va mobil ilovalarni til o'qitish jarayoniga integratsiya qilish nafaqat talabalarning bilim darajasini oshiradi, balki ularni jahon mehnat bozoriga raqobatbardosh kadr sifatida tayyorlaydi. O'qituvchining vazifasi esa ushbu texnologiyalar ummonida talabaga to'g'ri yo'nalish beruvchi "kompas" bo'lishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Anderson, T. (2016). *The Theory and Practice of Online Learning*.
2. Kukulska-Hulme, A. (2019). *Mobile Assistance in Language Learning*.
3. Mirziyoev Sh.M. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi.
4. Hockly, N. (2023). *Artificial Intelligence in ELT*.